

Горпініч Т. І.

магістр,

викладач кафедри іноземних мов з медичною термінологією
Тернопільського державного медичного університету
імені І. Я. Горбачевського

ВПЛИВ КОГНІТИВНИХ СТИЛІВ СТУДЕНТІВ НА ЯКІСТЬ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Одним із ефективних шляхів підвищення успішності вивчення іноземної мови є врахування психологічних особливостей студента та викладача іноземної мови, при якому в основу навчання покладене врахування когнітивних стилів та своєрідність особистості студентів, застосування індивідуалізованих методів та прийомів. Питання про когнітивні стилі виникло в психології давно, але досі залишається нерозкритим. В останні роки ця проблема привертає дедалі більше уваги й очевидним є те, що опора на когнітивні стилі має важливе значення для оволодіння іноземною мовою. Серед зарубіжних дослідників проблемами когнітивного стилю займалися Р. Гарднер [4], Г. Уіткін [5], М. О. Холодна [3] та ін. Особливостям врахування когнітивних стилів при роботі у вищій школі присвячені праці О. П. Пісоцького [1], Т. С. Табаченко [2]. Аналіз наукової літератури показує, що вплив когнітивних стилів студентів на ефективність вивчення іноземної мови недостатньо досліджений як у зарубіжних, так і у вітчизняних наукових працях.

Когнітивні стилі характеризують типові особливості інтелектуальної діяльності людини. З метою системного викладу розглянемо два підтипи когнітивних стилів: стилі мислення та канали сприйняття. Решта видів когнітивних стилів, звичайно, також впливають на засвоєння будь-якого предмету, але не так безпосередньо й точно, як обрані нами підтипи.

Стилі мислення відображають різноманітність розумових процесів. Вони

описані великою кількістю психологів і педагогів і включають багато бінарних властивостей, зокрема, імпульсивність – рефлексивність, правопівкульність – лівопівкульність, синтез – аналіз, індуктивність – дедуктивність та багато інших [3, с. 48].

Імпульсивно-рефлексивні відмінності є одними з найсуттєвіших для роботи на заняттях з іноземної мови. Імпульсивні студенти думають і реагують практично одночасно, вони закінчують роботу швидше, ніж рефлексивні, але поступаються їм в точності виконання, частіше дають непродумані відповіді [4, с. 137]. Для успішного навчання імпульсивних студентів слід пропонувати такі завдання, які вимагають швидкої реакції, зокрема, мозковий штурм, змагання, рольові ігри. Рефлексивні студенти працюють ретельно, але повільно, часто не встигають закінчити роботу вчасно, рідше піднімають руку для відповіді. Для таких студентів спонтанна відповідь часто є непосильною, тому викладачеві не слід обмежувати їх у часі, а варто дати можливість перевірити роботу після уроку. Ці студенти добре виконують довгострокові багатоаспектні проекти, письмові роботи.

Студенти із правопівкульним стилем мислення є «образним» типом, вони фокусують свою увагу на інтонації і звуці, схильні до концептуалізації. Як правило, вони мають правильну вимову, хороше образне, емоційне мислення, високі творчі здібності, оскільки права півкуля відповідає за наочне сприйняття зовнішнього світу. Для таких студентів доцільно організовувати вільне обговорення, підведення підсумків, розвивати здатність до самоконтролю. Для студентів із лівопівкульним стилем мислення характерний «логічний» тип, вони більш відповідальні, схильні до принциповості, виділяються своєю ерудицією, волею, фокусують увагу на точності, легко опановують іноземними мовами. Найефективніший вид діяльності для таких студентів – це вправи на розвиток швидкості мовлення, заучування напам'ять [3, с. 51].

До каналів сприйняття належать зоровий, слуховий і моторний. Студенти із зоровим каналом сприйняття можуть бути «іконістами» (сприймають інформацію за допомогою образу, малюнка) і «вербалістами» (сприймають інформацію за допомогою написання слова) [4, с. 118]. Для цих студентів доцільними видами діяльності на заняттях з іноземної мови можуть бути читання, письмові завдання, аналіз фільмів, робота на дошці, диктанти, розв'язування задач при роботі з книгами, газетами, інтернет-виданнями.

Слуховий канал може бути аудіальним, при якому студент сприймає інформацію за допомогою прослуховування інших, і мовленнєвим, при якому студент сприймає інформацію через проговорення та прослуховування тільки самих себе. Першій групі студентів необхідне детальне пояснення викладача до всіх інструкцій, другій – їхня власна мовна обробка. На заняттях з іноземної мови студенти з таким каналом сприйняття найуспішніше навчаються в процесі обговорення і дискусій, усного викладу матеріалу. Для цих студентів ефективним є застосування п'ес, радіо-телепрограм, аудіо-записів, рольових ігор, усних завдань, презентацій в малих групах.

Моторний канал представляється також у двох варіантах – кінестетичний, пов'язаний з великою м'язовою групою, тобто рухом загалом, і механічний, пов'язаний з малими м'язами, наприклад, з роботою пальців [4, с. 132]. При отриманні нової інформації такі студенти опираються на рух і письмо, вони легко навчаються через

рольові ігри, фізичні змагання, роботу в групах з перемінним складом, проведення експериментів, вирішення задач з використанням різних предметів.

Таким чином, студенти засвоюють іноземну мову по-різному з точки зору їх психологічних типів, каналів сприйняття і стилів мислення. Кожен викладач, кожна навчальна група, кожен студент та навіть підручник має свій навчальний профіль, який визначається своїми когнітивними стилями. Труднощі в засвоєнні іноземної мови виникають, тоді коли когнітивний стиль окремого студента суттєво відрізняється від когнітивного стилю викладача, групи або підручника. Для адаптації способів викладання до стилів сприйняття студентів навчання повинно проводитись в різних видах і формах, щоб кожен студент працював в природному для нього каналі сприйняття і навчання. Великою перевагою може стати робота в малих групах. Свобода вибору різноманітних видів навчальної діяльності – один із можливих шляхів вирішення проблеми навчання всіх студентів відповідно до їх індивідуальних стилів. Не існує і, мабуть, не існуватиме єдиної ідеальної методики викладання іноземної мови, що задовольнятиме всі можливі когнітивні стилі та профілі, але використання гнучкої методики дозволить викладачеві домогтися високих успіхів у навчанні будь-яких студентів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Пісоцький О. П. Когнітивний стиль як чинник розвитку інтелектуального потенціалу майбутнього практичного психолога: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук: спец. 19.00.07 «Педагогічна та вікова психологія» / О. П. Пісоцький. – К., 2008. – 21 с.
2. Табаченко Т. С. Когнітивні стили студентів як основа личностно-орієнтованого навчання / Т. С. Табаченко // Інтернет-журнал СахГУ: Наука, освіта, суспільство, 2010. – Т. 2010-11. – С. 83-83
3. Холодная М. А. Когнітивні стили як проявлення своєобразія індивідуального інтелекту / М. А. Холодная. – Київ: УМК ВО, 1990. – 75 с.
4. Gardner R., Holzman P. Cognitive control: A study of individual consistencies in cognitive behavior / R. Gardner, P. Holzman // Psychological Journal, 1959. – V. 1. – № 4. – 186 p.
5. Witkin H. A., Dyk R. B., Faterson H. F., Goodenough D. R., Karp S. A. Psychology Differentiation / H. A. Witkin, R. B. Dyk, H. F. Faterson, D. R. Goodenough, S. A. Karp. – New York: Willey, 1962. – 418 p.